

ΤΟ ΤΟΥΝΕΣ

ΕΡΝΕΣΤΟ ΣΑΜΠΑΤΟ

Μετάφραση: Κλαίτη Σωτηριάδου

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Όλες οι σημειώσεις ανήκουν στη μεταφράστρια του βιβλίου.

1

Αρκεί να πω ότι είμαι ο Χουάν Πάμπλο Καστέλ, ο ζωγράφος που σκότωσε τη Μαρία Ιριμπάρνε· υποθέτω πως όλοι θυμούνται τη δίκη και πως δεν χρειάζονται περισσότερες εξηγήσεις σχετικά με το πρόσωπό μου.

Παρόλο που ούτε ο διάβολος γνωρίζει τι είναι αυτό που πρέπει να θυμάται ο κόσμος, ούτε για ποιο λόγο. Στην πραγματικότητα, πάντα πίστευα πως δεν υπάρχει συλλογική μνήμη, κι αυτό ίσως είναι ένα είδος άμυνας του ανθρώπινου είδους. Η ρήση «κάθε πέρσι και καλύτερα» δεν σημαίνει πως παλιά συνέβαιναν λιγότερο άσχημα πράγματα, παρά πως –ευτυχώς– ο κόσμος τα ξεχνάει. Και βέβαια, μια παρόμοια ρήση δεν έχει καθολική αποδοχή· εμένα, παραδείγματος χάρη, με διακρίνει το ότι προτιμώ ν’ αναπολώ τα άσχημα γεγονότα κι έτσι, σχεδόν θα μπορούσα να πω ότι «κάθε πέρσι και χειρότερα» αν το παρόν δεν μου φαινόταν τόσο φρικτό όσο το παρελθόν· αναλογίζομαι τόσες καταστροφές, τόσα κυνικά και σκληρά πρόσωπα, τόσες κακές πράξεις, που η μνήμη είναι για μένα το φοβερό φως που φωτίζει ένα απεχθές μουσείο του όνειδους. Πόσες φορές δεν απόμεινα αποθαρρυσμένος για ώρες, σε μια σκο-

τεινή γωνιά του ατελιέ, αμέσως μετά την ανάγνωση μιας είδησης στο αστυνομικό δελτίο! Η αλήθεια όμως είναι πως δεν βρίσκεται πάντα εκεί η πιο ντροπιαστική πλευρά του ανθρώπινου είδους· οι εγκληματίες, μέχρι ενός σημείου, είναι άνθρωποι πιο καθαροί, πιο άκακοι· δεν το ισχυρίζομαι αυτό επειδή κι εγώ ο ίδιος έχω σκοτώσει ένα ανθρώπινο πλάσμα: είναι μια έντιμη και βαθιά ριζωμένη πεποίθηση. Είναι ένας επικίνδυνος άνθρωπος; Λοιπόν, τον καθαρίζεις και τελειώσε. Αυτό εγώ το ονομάζω καλή πράξη. Σκεφτείτε πόσο χειρότερο θα ήταν για την κοινωνία αν εκείνο το άτομο εξακολουθούσε να εκκρίνει το δηλητήριό του και αντί να το σκοτώσεις, να πρέπει να εξουδετερώσεις τις πράξεις του με ανώνυμες επιστολές, δυσφήμιση και άλλα παρόμοια ποταπά. Όσον αφορά το πρόσωπό μου, πρέπει να ομολογήσω πως τώρα λυπάμαι που δεν επωφεληθήκα περισσότερο το διάστημα της ελευθερίας μου, σκοτώνοντας έξι εφτά τύπους που γνωρίζω.

Το ότι ο κόσμος είναι φρικτός είναι μια αλήθεια που δεν χρήζει απόδειξης. Πάντως θα αρκούσε ένα γεγονός για να το αποδείξει: σ' ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης ένας πρώην πιανίστας παραπονέθηκε πως πεινάει και τότε τον υποχρέωσαν να φάει έναν αρουραίο, αλλά ζωντανό.

Παρ' όλα αυτά δεν είναι γι' αυτό που θέλω τώρα να μιλήσω· παρακάτω θα πω, αν δοθεί ευκαιρία, κάτι ακόμα σχετικά μ' αυτή την υπόθεση του αρουραίου.

2

Όπως είπα, ονομάζομαι Χουάν Πάμπλο Καστέλ. Μπορεί ν' αναρωτηθείτε τι με ωθεί να γράψω την ιστορία του εγκλήματός μου (δεν ξέρω αν είπα ήδη πως πρόκειται να διηγηθώ το έγκλημά μου) και, κυρίως, να βρω έναν εκδότη. Γνωρίζω αρκετά καλά την ανθρώπινη ψυχή για να προβλέψω πως θα σκεφτείτε τη ματαιοδοξία. Σκεφτείτε ό,τι θέλετε: δεν μου καίγεται καρφί· πάει καιρός που δεν μου καίγεται καρφί για τη γνώμη και τη δικαιοσύνη των ανθρώπων. Υποθέστε, λοιπόν, πως δημοσιεύω αυτή την ιστορία από ματαιοδοξία. Στο κάτω κάτω της γραφής είμαι φτιαγμένος από σάρκα, κόκαλα, μαλλιά και νύχια όπως οποιοσδήποτε άλλος άνθρωπος και θα μου φαινόταν πολύ άδικο να απαιτείτε από μένα, ειδικά από μένα, εξαιρετικά προσόντα· καμιά φορά πιστεύει κανείς πως είναι υπεράνθρωπος, μέχρι που παρατηρεί ότι είναι μίζερος, βρομερός και άπιστος. Για τη ματαιοδοξία δεν μιλάω καθόλου: πιστεύω πως δεν στερείται κανείς αυτό το σημαντικό κίνητρο της Ανθρώπινης Προόδου. Μου φέρνουν γέλια εκείνοι οι κύριοι που εμφανίζονται με τη μετριοφροσύνη του Αϊνστάιν ή άνθρωποι αυτού του είδους· απάντηση: είναι εύκολο να είσαι μετριοφρων όταν είσαι διάσημος· θέλω να πω να δείχνεις με-

τριόφρων. Ακόμα κι όταν φαντάζεται κανείς πως καθόλου δεν υπάρχει, την ανακαλύπτει ξαφνικά με την πιο διακριτική της μορφή: τη ματαιοδοξία της μετριοφροσύνης. Πόσες φορές δεν συναντάμε ανθρώπους αυτού του είδους: Ακόμα κι ένας πραγματικός άνθρωπος ή συμβολικός, όπως ο Χριστός, ξεστόμισε λόγια υπαινικτικά μιας ματαιοδοξίας ή τουλάχιστον υπεροψίας. Τι να πει κανείς για τον Λεόν Μπλουά* που στην κατηγορία για υπεροψία αμυνόταν με το επιχείρημα πως είχε περάσει τη ζωή του υπηρετώντας άτομα που δεν του έφταναν ούτε ως το γόνατο; Τη ματαιοδοξία τη συναντάς στα πιο απίθανα μέρη: δίπλα στην καλοσύνη, την αυταπάρνηση, τη γενναιοδωρία. Όταν ήμουν μικρός και μ' έπιανε απελπισία στην ιδέα πως η μητέρα μου θα 'πρεπε να πεθάνει μια μέρα (με τα χρόνια μαθαίνει κανείς πως ο θάνατος δεν είναι μόνο υποφερτός αλλά μέχρι και παρηγορητικός), δεν φανταζόμουν πως η μητέρα μου μπορεί να είχε ελαττώματα. Τώρα που δεν ζει, πρέπει να πω πως ήταν τόσο καλή όσο μπορεί να είναι ένα ανθρώπινο πλάσμα. Θυμάμαι όμως, στα τελευταία της χρόνια, όταν ήμουν άντρας πια, πόσο με πλήγωνε στην αρχή το ν' ανακαλύπτω την ελάχιστη ματαιοδοξία ή υπεροψία πίσω απ' τις καλύτερες πράξεις της. Κάτι πιο ενδεικτικό συνέβη σ' εμένα τον ίδιο όταν την εγγείρησαν για καρκίνο. Για να φτάσω έγκαιρα, αναγκάστηκα να ταξιδέψω άπνους δυο ολόκληρες μέρες. Όταν βρέθηκα δίπλα της, το κατάχλωμο

* Ρωμαιοκαθολικός Γάλλος συγγραφέας που κήρυξε την πνευματική αναβίωση μέσα από τη φτώχεια και τον πόνο.

πρόσωπό της κατάφερε να μου χαμογελάσει ελαφρά, με τρυφερότητα, και μουρμούρισε λίγα λόγια συμπόνιας (λυπόταν για την ταλαιπωρία μου!). Κι εγώ ένιωσα μέσα μου, καταχθόνια, τη ματαιόδοξη περηφάνια γιατί είχα φτάσει τόσο γρήγορα. Ομολογώ αυτό το μυστικό για να δείτε μέχρι ποιου σημείου δεν πιστεύω ότι είμαι καλύτερος από τους υπόλοιπους.

Ωστόσο δεν διηγούμαι αυτή την ιστορία από ματαιοδοξία. Ίσως θα ήμουν διατεθειμένος να παραδεχτώ πως υπάρχει κάτι από περηφάνια ή υπεροψία. Μα γιατί τέτοια μανία να θέλουμε να βρούμε εξήγηση για όλες τις πράξεις της ζωής; Όταν άρχισα αυτή τη διήγηση ήμουν απόλυτα αποφασισμένος να μη δώσω κανενός είδους εξήγηση. Είχα την επιθυμία να διηγηθώ την ιστορία του εγκλήματός μου και τέρμα: όποιου δεν του γουστάρει να μην τη διαβάσει. Παρόλο που δεν το πιστεύω, γιατί οι άνθρωποι που πάντα γυρεύουν εξηγήσεις είναι ακριβώς οι πιο περίεργοι και πιστεύω πως κανείς απ' αυτούς δεν θα 'χανε την ευκαιρία να διαβάσει την ιστορία ενός εγκλήματος μέχρι το τέλος.

Θα μπορούσα να κρατήσω για τον εαυτό μου τους λόγους που με ώθησαν να γράψω αυτές τις εξομολογητικές σελίδες· αλλά καθώς δεν μ' ενδιαφέρει να θεωρούμαι εκκεντρικός, θα πω την αλήθεια, που οπωσδήποτε είναι αρκετά απλή: σκέφτηκα πως θα μπορούσαν να διαβαστούν από πολύ κόσμο, μια και τώρα είμαι διάσημος· και παρόλο που δεν έχω πολλές ψευδαισθήσεις σχετικά με την ανθρωπότητα γενικά και με τους αναγνώστες αυτών των σελίδων ειδικά, μου δίνει θάρρος η αμυδρή ελπίδα πως

κάποιος τελικά θα με καταλάβει. ΑΚΟΜΑ ΚΙ ΑΝ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑΣ ΜΟΝΟ ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

«Γιατί» θα μπορούσε ν' αναρωτηθεί κανείς «μόλις μια αμυδρή ελπίδα, εφόσον το χειρόγραφο θα διαβαστεί από τόσους ανθρώπους;» Αυτό είναι το είδος των ερωτήσεων που θεωρώ άχρηστες. Πάντως πρέπει να τις προβλέπει κανείς, γιατί ο κόσμος κάνει συνέχεια άχρηστες ερωτήσεις, ερωτήσεις που η πιο επιφανειακή ανάλυση αποδεικνύει εντελώς περιττές. Μπορώ να μιλάω μέχρι τελικής πτώσεως και να φωνάζω μπροστά σε μια συγκέντρωση εκατό χιλιάδων Ρώσων: κανένας δεν θα με καταλάβαινε. Καταλαβαίνετε αυτό που θέλω να πω;

Υπήρξε ένας άνθρωπος που μπορούσε να με καταλάβει. Όμως ήταν, ακριβώς, ο άνθρωπος που σκότωσα.

«Όλοι ξέρουν ότι σκότωσα τη Μαρία Ιριμπάρνε Χάντερ. Όμως κανείς δεν ξέρει πώς τη γνώρισα, ποια ήταν ακριβώς η σχέση μεταξύ μας και πώς μου μπήκε η ιδέα να τη σκοτώσω. Θα προσπαθήσω να τα διηγηθώ όλα αμερόληπτα γιατί, αν και υπέφερα πολύ εξαιτίας της, δεν έχω την ανόητη αξίωση να είμαι τέλειος».

Ο Ερνέστο Σάμπατο (1911-2011), μαέστρος της γλώσσας, αλλά και βαθύς γνώστης της ψυχολογίας και της ψυχανάλυσης, θεωρείται ίσως ο μεγαλύτερος σύγχρονος συγγραφέας της Αργεντινής και ένας από τους σημαντικότερους της Λατινικής Αμερικής. Στο αριστουργηματικό μυθιστόρημά του *Το τούνελ* αφηγείται μια καταστροφική ιστορία έρωτα, πάθους και ζήλιας που καταλήγει στο έγκλημα.

«Εντυπωσιακό».

Τόμας Μαν

«Θαυμάζω τη δριμύτητα και την έντασή του».

Αλμπέρ Καμύ

«Το Μπουένος Άιρες έχει δώσει στον κόσμο τρεις μεγάλους συγγραφείς: Μπόρχες, Κορτάσαρ και Σάμπατο, τον μέγα μάντη».

Le Magazine Littéraire

«Ο Σάμπατο συλλαμβάνει την ένταση των παθών που κυκλοφορούν στα αχαρτογράφητα μονοπάτια όπου η αγάπη δεν εγκυμονεί γαλήνη αλλά κίνδυνο».

Los Angeles Times

«Ένα κλασικό υπαρξιακό αριστούργημα... Με καθηλωτική, αξιομνημόνευτη επιρροή».

New York Times Book Review

ISBN: 978-618-03-1255-3

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 81255